

Методичний коментар до теми “Зміни”

Що таке зміни?

Учням другого класу під час обговорення теми не варто давати пояснення, відірвані від їхнього життя. Тож розповідаємо про зміни та показуємо дітям на прикладах повсякденного життя, як змінюється все навколо — школа, природа, учні, вулиця, рідне місто (селище), регіон, наша країна. Рухаємося від найближчого оточення, поступово розширюємо його.

Запропонуйте дітям знайти якомога більше змін у класній кімнаті, на поверсі, у всій школі, на шкільному подвір'ї тощо. Хто найпостережливіший?

Завдання з робочого зошита (частина 1, завдання 1, с. 4)

Денис досліджував зміни у своїй школі та зробив фото. На світлинах ти бачиш шкільну бібліотеку в травні та у вересні. Знайди та обведи зміни.

- Які зміни у бібліотеці ви вважаєте найважливішими? Чому?

Обговоріть із дітьми, навіщо нам зміни, чи можна обійтися без них.

- Що ми хочемо змінити, а що хочемо залишити сталим?
- Що змінювати неможна? Чому?
- До чого призводять зміни?
- Які можуть бути наслідки змін у природі? Чому так відбувається?

Спробуйте з малятами знайти різні способи фіксації змін. Обговоріть, як це можна зробити сьогодні, коли який спосіб краще обрати.

- Коли у повсякденному житті нам потрібно фіксувати зміни? Як ми це робимо?
- Які способи дають нам змогу точніше зафіксувати зміни, а які — не такі точні?
- Чи завжди нам потрібно фіксувати зміни максимально точно? Чому?
- Які зміни можна не фіксувати, а які — слід обов'язково? Чому?
- Як фіксували зміни раніше?
- Які недоліки та переваги старих способів?
- Як арифметичні операції допомагають нам описати зміни?

Запропонуйте дітям знайти у підручнику з математики задачі про зміни, придумати власні задачі, проілюструвати їх та розв'язати з друзями. Діти фіксують зміни у довкіллі, вибираючи доступний їм спосіб.

Чи завжди видно зміни з першого погляду, дає змогу обговорити **комікс “Близнюки однакові чи різні?”** (с. 11 підручника).

- Чому нам здається, що близнюки однакові?

- Що треба зробити, щоб навчитися відрізняти близнюків?
- Що спільного у близнюків? А що в них різне?
- Чому в брата і сестри різні судження про однакові речі?
- А що на їхньому місці сказали б ви? Ваші однокласники?
- Скільки різних відповідей ви отримали? А чи були однакові?

Зрозуміти й наочно побачити, які відповіді переважали, а які траплялися рідко, допоможе стовпчикова діаграма. Запропонуйте дітям скласти її.

- Чи складно було це робити?
- Чи є там схожі відповіді?
- Як діаграму можна зробити зручнішою?
- Чому в опитувальниках зазвичай пропонують варіанти відповідей?
- Чи можна було в цій ситуації так зробити? Чому?

Допоможіть дітям проаналізувати результати опитування, зробити висновки.

- Чи є у вас знайомі близнюки? Чи не плутаєте їх ви? Як ви їх відрізняєте?
- Чи буває так, що ви з кимось однаково реагуєте на одну й ту саму ситуацію? А по-різному?
- Як ви думаєте, чому так відбувається?
- Що у вашому довкіллі може бути однаковим? А що однаковим бути не може? Чому?
- Чи бувають однакові люди? Чому ви так думаєте?
- Що ще нам здається однаковим? Чому так відбувається?
- А що й насправді однакове?
- Чому ми маємо помічати зміни? Які зміни можна не помітити, а які ми обов'язково маємо помічати?

Запропонуйте дітям пограти в ігри, які допомагають розвинути спостережливість і уважність.

Чи всі зміни однакові?

Поговоріть із дітьми про те, що зміни бувають дуже різними. Але ж не завжди вони відбуваються самі собою.

- Що може спричиняти зміни?
- Пригадайте, що таке мода. Як вона впливає на зміни?
- Як може кожний з нас впливати на зміни? На які саме?

Швидкість змін. Зміни відбуваються з різною швидкістю. Ми можемо за кілька днів чи тижнів побачити, як малесеньке зернятко виростає і стає великою рослиною. Ми можемо побачити, як кудись зникла гусінь, а через деякий час на галявині замайоріла зграйка метеликів. У музеї можна простежити зміну національного вбрання українців: не всі люди встигають простежити подібні зміни протягом свого життя. Але завдяки моделюванню, здійсненому вченими, ми можемо побачити, як змінювалася форма континентів, гір.

- Які зміни відбуваються швидко, а які — повільно?
- Які зміни ми можемо пришвидшити чи загальмувати, а які — ні?

- Швидкість яких змін залежить від нас, а яких — ні? Чому?

Роздивіться з дітьми відео, де показано, як відбуваються різні зміни з різною швидкістю.

- Чому, щоб показати в одному відео зміни природи в різні пори року, потрібно вигадувати спосіб, як показати їх набагато швидше, ніж вони відбуваються у житті?
- А які зміни ми можемо показати тільки в уповільненому відео?

Запропонуйте дітям розповісти про різні зміни, використовуючи власні матеріали, які допомогли зафіксувати їх.

Періодичність змін. Певні зміни час від часу повторюються, ми навіть знаємо, коли вони відбудуться. Які ж це зміни? Зміна дня і ночі, пір року, припливи та відпливи тощо.

Запропонуйте дітям змоделювати деякі з цих змін, пояснити, чому вони відбуваються через певні проміжки часу.

Зворотні та незворотні зміни. Іноді, коли відбувається певна подія, ми залишаємося невдоволеними. Нам хочеться повернутися назад і змінити хід подій. Звісно, час повернути неможливо, але запропонуйте дітям обговорити, чи можна якісь зміни “повернути назад” — виправити.

Запропонуйте дітям розв’язати завдання у розмальовці “[Як змінюються звичайні об’єкти](#)”, пригадати випадки зі свого життя.

Обговоріть із дітьми, що іноді до змін призводять наші помилки, тому ми маємо вчитися виправляти їх, вчасно вибачатися перед знайомими та незнайомими людьми тощо.

Кажуть, що на помилках можна багато чого навчитися. У коміксі “[Зміна справи — найкращий відпочинок](#)” (с. 17 підручника) йдеться про один з таких випадків. Хлопчики хотіли одного й того самого — відпочити після уроків, але чомусь робили це по-різному.

- Чи обов’язково треба відпочивати після уроків у школі? Поясніть відповідь.
- Розкажіть, як відпочивали хлопчики. А як відпочиваєте ви? Ваші друзі?
- Чому ви відпочиваєте по-різному? Чи можуть усі люди відпочивати однаково? Чому?
- Але чому ж один із друзів під час відпочинку не відновив сили? Що йому завадило?
- Чим відпочинок хлопчиків принципово відрізняється?
- Що ви порадили б хлопчикам змінити? Чому?
- Чи тільки активно має бути діяльність під час відпочинку? Чому?
- На кого з друзів ви схожі?
- Як ви гадаєте, як варто змінити ваш відпочинок?
- Поясніть, який відпочинок може бути некорисним.
- З ким із приятелів ви найчастіше відпочиваєте разом? Чому?
- Чому кажуть, що зміна діяльності — найкращий відпочинок?

Бажані та небажані зміни. Запропонуйте учням поміркувати над тим, що ми радіємо не всім змінам.

- Чому зміни можуть не подобатися?
- Чи бували такі випадки в житті, коли зміни не подобалися? Що ви в таких випадках робили? А чи варто було так діяти? Чому?
- До чого можуть призвести небажані зміни?
- Чи варто звертати увагу на поради інших, змінюючи щось? Чому?

У коміксі "Чи варто бути схожою на інших?" (с. 23 підручника) дівчинка вирішила змінитися, але її друзям такі зміни чомусь не сподобалися.

- Як ви гадаєте, чому Поліна хоче бути схожою на друзів?
- Чи варто було так діяти? Чому?
- Поясніть, чому друзі Поліни не зраділи змінам?
- Поміркуйте, чи не схожі ви на Поліну. Як ви діяли б у подібній ситуації?
- Кого можна назвати особистістю?
- Чому варто берегти свою індивідуальність?
- Уявіть країну де всі люди однакові — однаково виглядають, однаково вимовляють однакові слова, однаково вдягаються... Чи хочете ви жити в такій країні? Чому?
- Як різні люди можуть домовлятися одне з одним? Чому це варто робити?
- Як різні люди мають діяти в колективі?
- Поміркуйте з однокласниками та однокласницями, чи погано бути не такими, як інші. А чи легко це?
- Як ви вважаєте, у яких випадках варто намагатися бути схожим/схожою на інших? А коли варто зберегти свою індивідуальність?
- Чи могли бути однокласники та знайомі причиною такого бажання Поліни?
- Що ви порадили б Поліні?

Дії людей, їхня господарська діяльність та необережне ставлення до природи може призвести до змін на нашій планеті Земля: забруднення океанів, нестача прісної води, глобальне потепління, зменшення біологічного різноманіття флори та фауни. Нині ми не можемо жити так, щоб позбутися негативних наслідків нашої діяльності. Тож обговоріть із дітьми, що може зробити кожний з нас, щоб, принаймні, загальмувати ці зміни, зробити їх наслідки не такими болісними для життя на Землі.

Як примножити гарні зміни?

Активна позиція людини полягає в тому, що ми маємо не просто спостерігати зміни, а й ініціювати їх — брати участь у проектах, корисних для себе, людей у місті, регіоні, країні, світі. Запропонуйте дітям озирнутися навколо й поміркувати.

- Що ми хочемо змінити у своєму житті? У своєму довір'ї? У рідному районі? У місті? У регіоні? Країні?
- Що ми можемо зробити, щоб бажаних змін було більше?
- Як ми маємо змінити себе? Що для цього потрібно робити?
- Чи завжди подобаються зміни в нас іншим?
- Що варто і чого не варто робити в таких випадках?
- Чи варто змінюватися задля когось?

Розпочати розмову за цими запитаннями допоможе **комікс** "[З ким би погратися?](#)" (с. 29 підручника).

- Інсценуйте з друзями комікс. Можете вставити ще й додаткові кадри.
- Поміркуйте, чи варто так обирати партнерів для гри. Чому?
- Як ви думаєте, це Ярема не захотів гратися з дітьми чи діти з ним? Чому так сталося?
- Як ви вважаєте, чи має Ярема справжніх друзів? Чому?
- Що ви порадили б Яремі? А чи не потрапляли ви в подібні ситуації? Як ви тоді діяли?
- Поміркуйте, як варто обирати партнерів для гри. Поясніть свою відповідь.
- Як можна пропонувати приятелям погратися? А якщо хочете запропонувати увійти в гру незнайомій дитині? Чи є різниця? Яка саме?
- Як варто проситися взяти участь у грі? Чого робити не варто? Чому треба діяти саме так?
- Що у вашій поведінці допоміг вам змінити цей комікс?
- Чи тільки для себе потрібно змінюватися?

Поясніть дітям, що зміни у великому розпочинаються з малого: зі змін у свідомості кожної людини розпочинаються зміни в суспільстві.

Як можна бути ініціатором гарних змін розповідає **комікс** "[Зміни світ на краще!](#)". Історія в картинках розповідає про любов до Батьківщини, прагнення змінити навколишній світ заради себе та інших, демонструє приклад доступних навіть малятам кроків, які допоможуть не тільки мріяти про зміни у світі на краще, а й діяти у цьому напрямі.

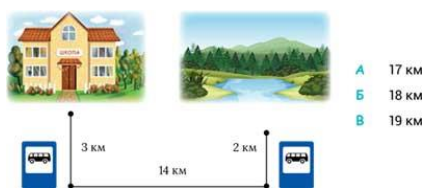
- Чому зайчикові більше подобалася Африка, ніж рідна галявинка?
- Що було б, якби звірята не взялися до роботи, а лише скаржилися?
- Що вони зробили, аби причепурити галявину?
- А що зробили б ви?
- Що варто зробити насамперед? Чому?
- А як слід поводитися надалі, щоб галявина завжди залишалася гарною?
- Поміркуйте, чи є поряд із вами місця, які хотілося б змінити на краще. Що слід для цього зробити?

Підсумувати роботу над темою можна, створивши разом **хмару слів**, які характеризують зміни, а також розв'язавши добірку інтегрованих компетентісно орієнтованих завдань на кшталт.

Завдання з робочого зошита (частина 1, завдання 2, с. 2)

Тарас і Андрій розробили маршрут подорожі. Скільки кілометрів треба подолати, щоб потрапити зі школи до річки?

- Скільки кілометрів діти пройдуть, а скільки проїдуть?
- На скільки кілометрів більше проїдуть учні, ніж подолають пішки?
- Запропонуйте дітям скласти власні задачі за схемою.